

Asia: VN/9978/2024

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä

Lausunnonantajan lausunto

Määritelmät. Näkemyksenne asetusluonnoksen 2 §:n määritelmistä (esim. ovatko määritelmät selkeät, onko tarvetta lisätä määritelmiin jokin käsite?)

Ei

Perustelut:

Kohtien 2 ja 3 määritelmät palvelun järjestämisestä eivät vastaa muualla sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä palvelujen järjestämisestä ja järjestämisvastuusta säädettyä. Etenkin kohdassa 3 käytetty ilmaisu ”järjestämisen prosessin jälkeen” antaa ymmärtää, että toteuttamisen prosessi ikään kuin päättäisi palvelun järjestämisen, eikä tällöin palvelun toteuttaminen olisi enää palvelun järjestämistä.

Kohdan 4 määritelmä potilasyhteenvedosta on epäselvä ja ristiriitainen suhteessa asiakastietolain 71 §:n. Tällä hetkellä Kanta-palvelut eivät koosta potilasasiakirjoilta potilasyhteenvedoa, vaan yhteenvedo koostetaan palvelunantajan käyttämässä potilastietojärjestelmässä esimerkiksi tiedonhallintapalvelun keskeisten terveystietojen pohjalta. Asetuksen perusteella on epäselvää, onko tarkoituksena, että Kanta-palvelut koostaisivat toimialojen välisissä luovutustilanteissa sosiaalihuollon käyttötarkoituksiin koosteen keskeisistä terveystiedoista. Mikäli näin on tarkoitus, aiheutuisi tästä kustannuksia, joita ei ole huomioitu aiemmin annetuissa työmääräarvioissa.

Kohdan 5 osalta on huomioitava, että voimassa olevan asiakastietolain yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että ajanvarausasiakirja on potilaan terveyspalvelujen järjestämiseen liittyvä asiakirja. Käyntitietojen osalta olisi hyvä tarkentaa, että käyntitieto viittaa palvelutapahtumaan.

Kohdan 7 määritelmä päävastuullinen palvelunantaja on epäselvä ja monitulkintainen. Sosiaali- ja terveydenhuollossa hyödynnettävistä koodistoista tai muualta ei ole tällä hetkellä saatavilla tietoa palvelunantajista, jotka toimivat toisen palvelunantajan yhteydessä. Jatkovalmistelussa olisi perusteltua selvittää, voisiko määritelmässä hyödyntää esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023) mukaiseen käsitteistöön 4 §:n 1 momentin kohdan 6 määritelmää.

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko terveydenhuollon käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin tarkoituksenmukaiset (18 §)?

Kyllä

Perustelut:

-

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko sosiaalihuollon käyttöoikeudet potilastietoihin tarkoituksenmukaiset (19 §)?

Kyllä

Perustelut:

-

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko ehdotus luovutusluvan kohdentamisesta asiakkaan näkökulmasta ymmärrettävä ja selkeä?

Ei

Perustelut:

Kela pitää myönteisenä, että nyt esitetty luovutuslupa ja sen kohdentaminen on ymmärrettävämpi suhteessa aiemmin lausunnolla olleeseen asetusalueeseen. Tästä huolimatta luvan sisältö on edelleen kansalaisasiakkaan näkökulmasta liian vaikeaselkoinen ja monimutkainen. Edelleen luvan kohdentaminen edellyttää asiakkaalta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän ja tietorakenteiden tuntemusta. Luvan monimutkaisuus ja monitasaisuus vaarantaa tosiasiallisesti kansalaisen tiedollisen itsemääräämisoikeuden käytön, koska se sisältää esimerkiksi suuremman riskin siitä, että kansalainen kohdentaa luvan epähuomiossa tavalla, joka ei vastaa hänen tahtoaan tai ettei kansalainen anna lupaa lainkaan. Luvan liian tarkalle tasolle viety yksityiskohtaisuus lisäksi tarpeettomasti rajaa luvan käyttöä esimerkiksi tilanteissa, joissa asiakkaan palveluntarve muuttuu tai palvelunantaja vaihtuu. Luvan monitasaisuus nostaa myös luovutusluvan käyttöönnotosta ja ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon välistä luovutuslupaa on mahdollista hyödyntää niin valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen välityksellä tehtävissä luovutuksissa kuin muilla tavoin esimerkiksi paikallisesti tehtävissä luovutuksissa. Tältä osin on kuitenkin syytä huomioida asiakkaan näkökulmasta, että tiedonsaantioikeuden toteuttamistapa vaikuttaa keskeisesti siihen, mitä tietoja luovutusluvan nojalla tosiasiallisesti luovutetaan. Esimerkiksi potilasta koskevia kirjauksia on usein

usean palvelunantajan rekisterissä, jolloin paikallisesti tehty luovutus ei kata kaikkia potilasta koskevia tietoja, vaikka potilas olisi antanut kaikkien tietojensa hakemiseen luvan.

Kohdennuksen osalta olisi 19 §:n nähden perusteltua, että luvan voisi kohdentaa myös keskeisiin terveystietoihin omana valintanaan. Muilta osin Kela viittaa aiemmin asiassa annettuun lausuntoon (VN/18557/2023) ja pitää tärkeänä, että nämä esitetyt näkökohdat huomioidaan asetuksen jatkovalmistelussa.

Luovutusluvan kohdentaminen. Vastaako luovutusluvan kohdentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan tarpeita?

Ei

Perustelut:

Ks. edellä todettu ja asiassa aiemmin lausuttu (VN/18557/2023)

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko luovutusluvan mukainen lupien kohdentaminen toteutettavissa esitetyllä tavalla asiakas- ja potilastietojärjestelmiin (huomioiden sekä uusien tietorakenteiden mukaisesti tallennetut tiedot että aiemmin tallennetut tiedot)?

Ei

Perustelut:

Ks. edellä todettu ja asiassa aiemmin lausuttu (VN/18557/2023). Tällä hetkellä sosiaali- ja terveydenhuollossa hyödynnettävissä koodistoissa ei ole saatavilla listausta työterveyshuollon palvelunantajista. Koska potilaan tulee voida antaa lupa myös ennen ensimmäistä palvelutapahtumaa, niin esitettyä kohdennustapaa ei ole nykyisellään mahdollista toteuttaa.

Arvionne asetuksen mukaisen luovutusluvan tietojärjestelmätoteutukseen tarvittavasta ajasta ja kustannuksista:

Tältä osin Kela viitataan aiemmin asiassa lausuttuun (VN/18557/2023).

Muita kommentteja asetusluonnoksesta:

-

Meriruoho Tuomas
Kansaneläkelaitos